

ЕФЕКТИВНІСТЬ РОЗВЕДЕННЯ СУМСЬКОГО ВНУТРІШНЬОПОРОДНОГО ТИПУ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

В. В. Обливанцов, д.с.-г.н., доцент, декан факультету економіки та банківського права, Севастопольський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ)

Наведено результати науково-виробничих досліджень з оцінки системи селекційно-племінної роботи зі створення та удосконалення сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби у провідному племзаводі Сумської області. Встановлена висока ефективність системи розведення тварин та доцільність їх використання для удосконалення української чорно-рябої молочної породи у різних регіонах України.

Ключові слова: українська чорно-ряба порода, сумський внутріпородний тип, ефективність, розведення, відтворна здатність, продуктивність.

Ефективність розведення великої рогатої худоби у значній мірі залежить від генетичного потенціалу тварин, належних умов утримання і годівлі тварин у господарстві та якісного менеджменту у тваринництві. З метою удосконалення господарсько-корисних ознак місцевих порід великої рогатої худоби в Україні було використано кращий світовий генофонд і створено нові конкурентоспроможні породи великої рогатої худоби. Так, українську чорно-рябу молочну породу створено методом складного відтворного схрещування чорно-рябої худоби (материнська основа) та голштинської (батьківська основа) порід. За окремими схемами схрещування залучали як поліпшувальну голландську породу. Затверджено породу в 1996 році. Структурні формування: центральні-східні, західні, поліський, сумський, південний внутріпородні типи, 5 заводських типів. Чисельність корів – 1152,6 тис. голів, у тому числі племінних – 69,4 тис. голів. Кількість суб'єктів племінної справи – 255, в т.ч. племінних заводів – 106, племрепродукторів – 149 [8].

Сучасне поголів'я тварин української чорно-рябої молочної породи у господарствах Сумської області фактично складається із двох груп помісних генотипів. Перша – отримана від схрещування завезеної чорно-рябої худоби з плідниками голштинської та української чорно-рябої молочної порід, а друга група – створена за традиційною методикою відтворного схрещування корів лебединської породи, яка на той час займала панівне місце у сумському регіоні, з плідниками того ж самого походження. Наразі у провідних селекційних стадах з розведення української чорно-рябої молочної породи знаходиться від 8 до 30% тварин з різною умовною часткою спадковості лебединської породи [5].

Сумський внутріпородний тип української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби затверджено спільним наказом Міністерства аграрної політики України та Української академії аграрних наук №386/59 від 03 червня 2009 року і визнано новим селекційним досягненням у тваринництві України [9].

Метою досліджень стало вивчення племін-

них і продуктивних ознак тварин сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби та оцінка ефективності системи розведення тварин у провідному племзаводі Сумської області.

Матеріал та методи досліджень. Науково-виробничі дослідження були проведені у період 1997-2013 років у племінному стаді великої рогатої худоби племзаводу «Перше Травня» Сумського району Сумської області. Об'єктом дослідження були тварини сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби. Матеріалами досліджень слугували дані документів племінного та виробничого обліку у скотарстві племзаводу, звіти економічної діяльності господарства. Оцінку господарсько-корисних ознак тварин здійснювали за загальноприйнятими методиками. Аналіз генеалогічної структури стада проводили за методикою Ейснера Ф.Ф. [7]. Біометрична обробка матеріалів досліджень здійснювалась методом варіаційної статистики за методикою Плохинського Н.А. [4] та власними спеціальними алгоритмами для табличного процесора MSExcel [2].

Результати досліджень. Племзавод «Перше Травня» був офіційно затверджений у 2002 році і є провідним господарством Сумської області та одним із найкращих в Україні по розведенню й удосконаленню сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби. Племзавод є одним з п'яти базових господарств, де була проведена цілеспрямована селекційно-племінна робота і створено новий сумський внутріпородний тип української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби.

У племзаводі «Перше травня» генотип тварин сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби формувався з 1985 року шляхом схрещування маточного поголів'я чистопородної лебединської породи із плідниками голштинської та української чорно-рябої молочної порід. У процесі тривалої селекційно-племінної роботи, завдяки використанню генетичного потенціалу поліпшую-

чих порід, було суттєво покращено молочну продуктивність тварин, змінено тип будови тварин тіла в бік молочного, збільшено довжину тулуба, величину грудей, висоту в холці, широтні проміри задньої частини тулуба, покращено морфологічні ознаки та функціональні властивості вим'я тварин. Тварини сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби мають високу придатність до технології машинного доїння. У цілому 90-95% корів мають ванно-та чашоподібну форму вим'я, швидкість молоковіддачі становить 1,8-2,0 кг/хв.

Аналіз результатів вирощування племінного молодняку сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби показав, що жива маса племінних телиць при народженні склала 33 кг, у віці 6 міс. – 179 кг, 12 міс. – 297 кг., 18 міс. – 394 кг, що більше порівняно зі стандартом породи на 3,7-5,3%. Жива маса племінних бичків у різні вікові періоди характеризувалась наступними показниками: при народженні – 35 кг., 6 міс. – 189 кг., 12 міс. – 361 кг., 17 міс. – 484 кг., що також перевершувала стандарт породи на 2,2-3,1%.

Найбільший середньодобовий приріст живої маси телиць сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби відмічено у період від народження до 6-місячного віку – 817 г, менший – у період 7-12 місяців (655 г) та 13-18 місяців (539 г). Середньодобові прирости живої маси бичків до 6-місячного віку були вище порівняно з телицями у всіх вікових періодах і становили 820-955 г. У цілому від народження до 18-місячного віку середньодобові прирости живої маси телиць склали 670 г, а бичків від народження до 17-місячного віку – 878 г. Це свідчить про дотримання селек-

ційно-технологічних вимог щодо цілеспрямовано-го вирощування племінного молодняку у племзаводі.

Жива маса корів-первісток сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби племзаводу склала 522 кг., другого отелення – 554 кг., третього отелення – 597 кг, що більше стандарту породи на 0,7-6,5%. Найбільшу живу масу мали корови-первістки зимового та літнього отелень (523-529 кг), найменшу – тварини осіннього отелення (516 кг). Встановлено, що як для корів-первісток, так і для корів з найвищою лактацією існує позитивна залежність підвищення молочної продуктивності при збільшенні живої маси до 530 кг і більше. Це вірогідно підтверджує коефіцієнт фенотипової кореляції між живою масою та рівнем надоя молока, який становить +0,248 ($P>0,999$). Отже, збільшення живої маси корів сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби дозволить підвищувати рівень їх молочної продуктивності.

Сучасне стадо тварин сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби племзаводу характеризується високою молочною продуктивністю. Використання генетичного матеріалу високої племінної цінності обумовили значне підвищення молочної продуктивності корів у племзаводі. Так, у період із 1997 по 2012 роки середньорічний надій корів збільшився на 67,3%, що вказує на високий рівень селекційно-племінної роботи зі стадом великої рогатої худоби і дотримання всіх технологічних вимог щодо вирощування ремонтного молодняку, годівлі та утримання корів (рис. 1).

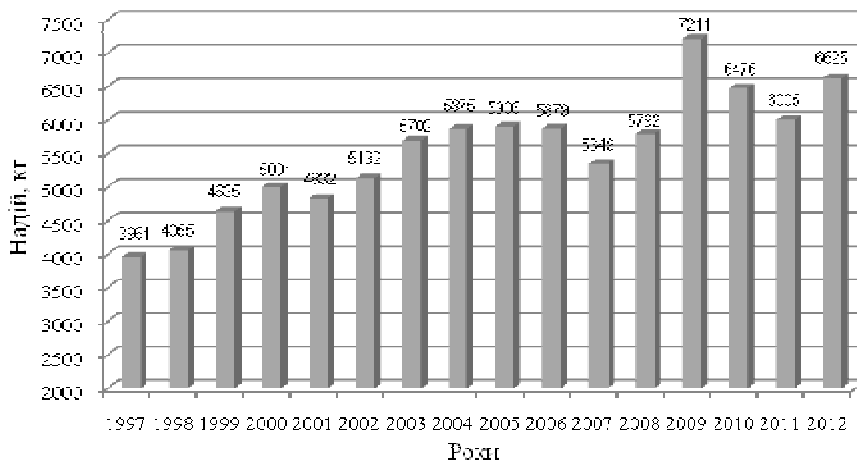

Рис. 1. Середньорічний надій молока на одну корову за період 1997-2012 роки

Надій молока корів сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби у племзаводі за всіма лактаціями включно у 2012 році порівняно із 2002

роком був вище на 364-1382 кг (рис. 2). У 2002 році при збільшенні періоду виробничого використання встановлено тенденцію підвищення рівня надоя молока корів, а у 2012 році – навпаки,

рівень надою молока знижувався. У 2012 році за величиною надою молока корови племзаводу перевершували стандарт породи за першою лак-

тацією на 2464 кг, другою – на 1916 кг і третьою – на 1498 кг.

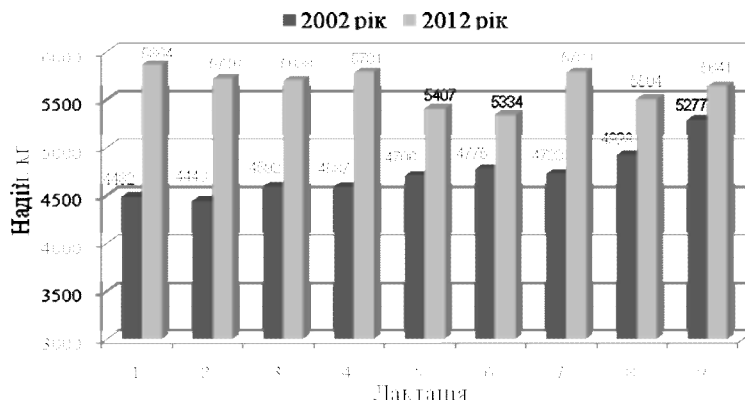

Рис. 2. Надій молока корів за 305 днів лактації у розрізі років

Високий генетичний потенціал молочної продуктивності корів племзаводу підтверджує розподіл тварин у стаді в залежності від рівня надою молока. У цілому в стаді сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби корів-первісток із надоєм 6000 кг молока і більше за 305 днів лактації було 46,5%, а корів з аналогічним надоєм молока за найвищу лактацію – 61,5%. Найбільший надій молока одержано від корів-первісток літньо-осіннього отелення (5928-6073 кг). У корів, які отелилися взимку та навесні надій молока порівняно до корів літнього отелення був менший відповідно на 3,6% та 15,9%.

Потрібно відзначити зменшення жирності молока корів сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби у 2012 році порівняно із 2002 роком на 0,14-0,22% (рис. 3). За жирністю молока тварини перевершували стандарт породи на 0,03-0,29%. У 2012 році вміст жиру в молоці корів у розрізі лактацій знаходився у межах 3,78-3,89%. У 2002 та 2012 роках максимальний вміст жиру в

молоці мали корови восьмої лактації (3,89-4,03%). Встановлено тенденцію підвищення вмісту білку в молоці корів української чорно-рябої молочної породи в розрізі лактацій з віком. Так, з першої по восьму лактації білково-молочність корів збільшилась з 3,10 до 3,21%. Найменший вміст білку в молоці мали корови дев'ятої лактації – 3,05%.

Відтворна здатність корів сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби племзаводу не зовсім бажаною. У розрізі перших трьох отелень тривалість сервіс-періоду по стаду корів української чорно-рябої молочної породи становила 136-151 днів, сухостійного періоду – 62-65 днів, міжотельного періоду – 412-419 днів. Встановлено, що при збільшенні тривалості сервіс-періоду підвищується рівень молочної продуктивності корів, але це негативно впливає на вихід телят від 100 корів та спричиняє значні економічні збитки надою молока у зв'язку з днями неплідності корів.

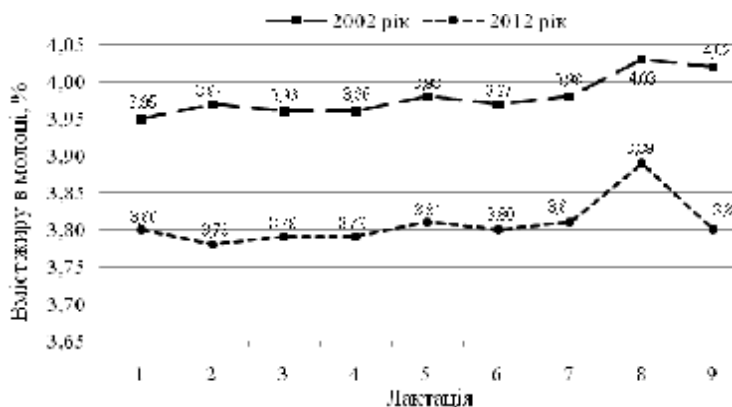

Рис. 3. Вміст жиру в молоці корів за 305 днів лактації у розрізі років

Середній вік корів сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби у стаді племзаводу «Перше Травня» становив 3,0 отелень, а середній вік корів, які вибули із основного стада – 3,5 отелення. У зв'язку з тим, що у племзаводі прийнято запліднювати телиць у осінньо-зимовий період, фактичне перше осіменіння їх відбувалось у віці 22,5 місяців при середній живій масі 435 кг, що у подальшому дещо негативно вплинуло на їх відтворну здатність. Основними причинами вибуття корів із основного стада були низька молочна продуктивність, порушення відтворної здатності та захворювання вим'я (18,3-22,2%).

Протягом останніх 20 років відбулись істотні зміни в генеалогічній структурі маточного поголів'я сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби племзаводу «Перше Травня». Так, порівняно із 2002 роком, у 2013 році кількість ліній та споріднених груп було зменшено із 20 до 13. Зараз у племзаводі найбільшу питому вагу в структурі стада займають корови ліній Валіанта

1650414, Чіфа 1427381, Елевейшна 1491007, Старбака 352790 (15,9-26,8%), дещо меншу – тварини ліній ХанOVERA 1629391 та Кавалера 1620273 (5,5-5,8%).

Сучасні лінії сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби племзаводу «Перше Травня» оцінені за молочною продуктивністю (табл. 1). Найбільший надій за першу лактацію мали корови ліній ХанOVERA 1629391, Кавалера 1620273 та Чіфа 1427381. Проте, вірогідне перевершення за надоем молока порівняно до середнього по стаду встановлено лише у корів ліній ХанOVERA 1629391 (+475 кг, P>0,99). Найнижчий надій молока за першу лактацію мали корови лінії Айвенго 1189870. За вмістом жиру в молоці значну вірогідну перевагу порівняно до середнього по стаду мали корови також корови лінії ХанOVERA 1629391 (+0,090 %, P>0,999). Кращою білковомолочністю за першою лактацією відзначались корови чорно-рябої молочної породи ліній Старбака 352790, Валіанта 1650414, Елевейшна 1491007 та Сюрпріма 288695 (3,13-3,15%).

1. Молочна продуктивність корів сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи різних ліній за 305 днів лактації, M±m

Лінія	n	Перша лактація			Найвища лактація		
		надій, кг	вміст жиру в молоці, %	вміст білку в молоці, %	надій, кг	вміст жиру в молоці, %	вміст білку в молоці, %
Айвенго 1189870	14	5391±268	3,67±0,047	3,10±0,043	6416±135	3,78±0,036	3,14±0,031
Валіанта 1650414	129	5700±76	3,78±0,019	3,13±0,020	6166±73	3,82±0,016	3,14±0,019
Елевейшна 1491007	82	5848±92	3,81±0,021	3,13±0,014	6158±82	3,82±0,015	3,10±0,024
Кавалера 1620273	33	6181±167	3,89±0,019	3,10±0,036	6313±157	3,88±0,121	3,14±0,029
Старбака 352790	76	5783±109	3,83±0,022	3,15±0,019	6210±107	3,84±0,022	3,16±0,019
Сюрпріма 288659	7	5830±298	3,65±0,103	3,13±0,028	6231±236	3,74±0,150	3,19±0,033
ХанOVERA 1629391	31	6341±177	3,74±0,043	3,09±0,042	6507±158	3,79±0,027	3,11±0,036
Чіфа 1427318	105	5998±96	3,82±0,020	3,06±0,027	6226±81	3,84±0,015	3,09±0,023
У середньому	477	5866±42	3,80±0,009	3,11±0,010	6226±38	3,83±0,008	3,12±0,010

За найвищу лактацію кращим надоем молока відзначались корови ліній ХанOVERA 1629391, Айвенго 1189870 та Кавалера 1620273. Найбільший вміст жиру в молоці за найвищу лактацію мали корови лінії Кавалера 1620273, а кращою білковомолочністю характеризувались корови лінії Сюрпріма 288659.

Методом внутрішньолінійного розведення у племзаводі «Перше Травня» у стаді сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби одержа-

но лише 8,6% корів. У таблиці 2 наведено ефективність внутрішньолінійного розведення корів української чорно-рябої молочної породи. Так, максимальний надій молока отримано від корів лінії Чіфа 1427318, що вище від корів інших ліній за першою лактацією на 5,5-16,6%, за найвищою на – 5,7-15,8%. За вмістом жиру та білку в молоці кращими при внутрішньолінійному розведенні виявились корови лінії Старбака 352790, однак вони були найгіршими за величиною надою молока.

2. Ефективність внутрішньолінійного розведення корів сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи за молочною продуктивністю за 305 днів лактації, M±m

Лінія	n	Перша лактація			Найвища лактація		
		надій, кг	вміст жиру в молоці, %	вміст білку в молоці, %	надій, кг	вміст жиру в молоці, %	вміст білку в молоці, %
Валіанта 1650414	20	5493±205	3,82±0,050	3,16±0,055	5974±172	3,85±0,042	3,13±0,067
Елевейшна 1491007	7	5814±286	3,74±0,046	3,15±0,035	5865±267	3,80±0,036	3,17±0,034
Старбака 352790	3	5134±874	4,06±0,220	3,21±0,125	5335±633	4,01±0,165	3,20±0,020
Чіфа 1427318	12	6154±250	3,85±0,061	3,15±0,015	6334±208	3,87±0,042	3,17±0,025
У середньому	42	5710±279	3,83±0,065	3,16±0,045	6013±231	3,86±0,050	3,16±0,046

Оцінка ефективності кросів ліній та споріднених груп стада сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої племзаводу «Перше Травня» показала, що чітко помітна різниця у молочній продуктивності корів залежно від генеалогічних поєднань. Середня молочна продуктивність корів за 305 днів найвищої лактації по всіх варіантах кросів ліній української чорно-рябої молочної породи племзаводу (n=333) склала: надій молока – 6232±283 кг, вміст жиру в молоці – 3,83±0,053%. Найбільш ефективними у стаді були кроси ліній (матері-батька): Валіанта 1650414-ХанOVERA 1629391, Елевейшна 1491007-Кавалера 1620273, Р. Соверінга 198998-Чіфа 1427318, С.Т. Рокіта 252803-Айвенго 1189870, С.Т. Рокіта 252803-Кавалера 1620273, Сюріма 288659-Старбака 352790, ХанOVERA 1629391-Старбака 352790, Елевейшна 1491007-Валіанта 1650414, Елевейшна 1491007-ХанOVERA 1629391, Кавалера 1620273-Валіанта 1650414, С.Т. Рокіта 252803-Елевейшна 1491007, С.Т. Рокіта 252803-Старбака 352790, Старбака 352790-ХанOVERA 1629391 (6537-7075 кг молока за найвищою лактацією).

Сучасне маточне поголів'я сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої основного стада племзаводу походить від 56 бугаїв-плідників, яких використовували у племінному індивідуальному підборі. Оцінка бугаїв-плідників за якістю потомства за першу та найвищу лактації, порівняно до середнього по стаду, показала, що із 31 оціненого плідника 15 мають перевагу за рівнем надою дочок. За першою лактацією потрібно відзначити високу племінну цінність бугая-плідника М. Амадейос Рс Тл 5325318 лінії ХанOVERA 1629391 (+1246 кг, P>0,95), а також плідників: Л.К. Хайес Ет Тв Тл 124095559 лінії Кавалера 1620273 (+669 кг, P>0,999), П.І. Сержант Тл 388785 лінії Валіанта 1650414 (+649 кг, P>0,95), Р.Н. Кавалер Ет 384138 лінії Чіфа 1427381 (+558 кг, P>0,99) та Д. Раллі Ет Рс 5283418 лінії ХанOVERA 1629391 (+407, P>0,999). За найвищою лактацією вірогідну перевагу за величиною надою порівняно до середнього по стаду мали лише дочки двох бугаїв-плідників: П. Філдера Ет Тл 5573125 лінії Старбака (+433 кг, P>0,95) та Л.К. Хайес Ет Тв Тл 124095559 лінії Кавалера 1620273 (+403 кг, P>0,95). Вірогідним поліпшувачем за вмістом жиру в молоці за першу та найвищу лактації у стаді племзаводу виявився бугай-плідник К. Фіделіті Ет Тл 396388 лінії Кавалера 1620273, дочки якого перевершували середній відсоток жиру в молоці на 0,07-0,09% (P>0,99-0,999). За першою лактацією вірогідним поліпшувачем за жирномолочністю виявився також плідник Р.Н. Кавалер Ет 384138 лінії Чіфа 1427381 (+0,05%, P>0,999).

У період 2009-2012 роки за стадом сумського внутріпородного типу української чорно-рябої

молочної породи великої рогатої племзаводу «Перше Травня» було закріплено дев'ять чистопородних бугаїв-плідників голштинської чорно-рябої молочної породи походженням із Німеччини, Нідерландів, Канади, США, Австрії та України. Селекційний індекс цих бугаїв-плідників знаходився в межах від +545 до +1327. Надій матерів зазначених бугаїв-плідників склав 9547-16834 кг молока з вмістом жиру 3,63-4,83%, білку – 2,93-3,51 %; продуктивність матерів батьків відповідно 10772-16112 кг; 3,46-4,40%; 2,80-3,52%.

У стаді сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби племзаводу «Перше Травня» сформовано 15 генеалогічних маточних родин корів, кращі з яких повинні бути переведені у заводські. Найбільш чисельними є маточні родини Жучки 4232, Вечірки 3840, Пишної 8, Сопілки 3654, Шпонки 62 та Угрози 6, які мають по 4-6 лактуючих корів у стаді. Найбільшу молочну продуктивність мали наявні у стаді корови родин Пишної 8, Сильви 2115, Рябіни 2975, Жучки 4232, Дульсіни 3232, Голки 2339 (надій – 6041-6956 кг молока жирністю 3,81-3,89%).

Аналіз племінного підбору бугаїв-плідників до маточних родин стада сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби племзаводу показав, що найбільш ефективними виявились підбори бугаїв-плідників до маточних родин корів, які належать до ліній Валіанта 1650414, Чіфа 1427318, Елевейшна 1491007 та Кавалера 1620273.

З урахуванням генеалогічної структури стада сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби, якісного вивчення ліній, а також наявності цінних бугаїв-плідників, продовжувачів ліній, у подальшому в племзаводі планується розведення шести планових ліній: ХанOVERA 1629391, Валіанта 1650414, Чіфа 1427318, Елевейшна 1491007, Старбака 352790, Кавалера 1620273. Для ведення планових ліній у племзаводі розроблено перспективні генеалогічні гілки, відповідно до яких здійснюється добір бугаїв-плідників.

Аналіз економічної ефективності галузі скотарства у племзаводі «Перше Травня» показав, що на 1 ц молока витрачається 130 ц кормових одиниць, на 1 ц приросту живої маси великої рогатої худоби – 890 ц кормових одиниць. Собівартість 1 ц молока знаходиться на рівні 172 грн., приросту великої рогатої худоби – 1938 грн. На 100 га сільськогосподарських угідь виробляється 1466 ц молока, 132 ц м'яса. Рентабельність виробництва молока в розрізі років становить 10-30%.

Таким чином, оцінка племінного стада сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої рогатої худоби за господарсько-корисними ознаками, а також детальний аналіз селекційно-племінної роботи свід-

чать про високу ефективність системи розведення тварин у провідному племзаводі Сумської області. Тварин сумського внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи великої

рогатої худоби доцільно інтенсивніше використовуватись для поліпшення української чорно-рябої молочної породи Сумського та інших регіонів України.

Список використаної літератури:

1. Буркат В. П. Використання голштинів у поліпшенні молочної худоби / В. П. Буркат. – К.: Урожай, 1988. – 104 с.
2. Обливанцов В. В. Методичні рекомендації по використанню електронної таблиці Excel для обробки матеріалів наукових досліджень (для студентів спеціальностей 7.130201 – «Зооінженерія», 7.130501 – «Ветеринарна медицина», аспірантів та наукових співробітників) / В. В. Обливанцов. – Суми: Сумський ДАУ, 2000. – 46 с.
3. Обливанцов В. В. Методи створення та характеристика високопродуктивного стада української чорно-рябої молочної породи північно-східного регіону України / В. В. Обливанцов, О. І. Казнієнко // Вісник Сумського НАУ / Науково-методичний журнал. Серія «Тваринництво». Вип. 7. – Суми: Козацький Вал, 2003. – С. 138-142.
4. Плохинский Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н.А. Плохинский. – М.: Колос, 1969. – 256 с.
5. Хмельничий Л. М. Оцінка корів сумського внутрішньопородного типу української чорно-рябої молочної породи різних генотипів та походження за ознаками молочної продуктивності / Л. М. Хмельничий, А. О. Шурат // Вісник Сумського НАУ / Наук. журнал Серія «Тваринництво». – Суми. 2013. – Вип. 1 (22). – С. 13-17.
6. Щербатий З. Є. Методи консолідації західного внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи при використанні різних генотипових груп чорно-рябої худоби: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук: спец. 06.02.01 «Розведення та селекція тварин» / З. Є. Щербатий. – Львів: Львів. держ. акад. вет. медицини ім. С.З.Гжицького. – Л., 2002. – 36 с.
7. Эйсер Ф.Ф. Племенная работа с молочным скотом / Ф.Ф. Эйсер. – М.: Агропромиздат, 1986. – 184 с.
8. <http://irgt.org.ua>. Офіційний сайт Інституту розведення і генетики тварин Національної академії аграрних наук України.
9. <http://www.zakon-i-normativ.info/index.php/component/lica/?href=0&view=text&base=1&id=503990&menu=632534>

Обливанцов В. В. ЭФФЕКТИВНОСТЬ РАЗВЕДЕНИЕ СУМСКОГО ВНУТРИПОРОДНОГО ТИПА УКРАИНСКОЙ ЧЕРНО-ПЕСТРОЙ ПОРОДЫ КРУПНОГО РОГАТОГО СКОТА

Представлены результаты научно-производственных исследований по оценке системы селекционно-племенной работы по созданию и совершенствованию сумского внутривидового типа украинской черно-пестрой молочной породы в ведущем племзаводе Сумской области. Установлена высокая эффективность системы разведения животных и целесообразность их использования для совершенствования украинской черно-пестрой молочной породы в различных регионах Украины.

Ключевые слова: украинская черно-пестрая порода, сумской внутривидовый тип, эффективность, разведение, воспроизводительная способность, продуктивность.

Oblyvantsov V. EFFECTIVENESS OF PLANT-BREEDING AND TRIBAL WORK ON CREATION AND PERFECTION OF THE SUMY INNER BREEDER TYPE OF THE UKRAINIAN BLACKLY-PIED DAIRY BREED

The results of scientific and production researches on evaluation of plant-breeding and tribal work on creation and perfection of the Sumy inner breeder type of the Ukrainian blackly-pied dairy breed in the leading stud farm of Sumy region have been presented. The high efficiency of the breeding system and the expediency of animals' use to improve the Ukrainian blackly-pied dairy breed in different regions of Ukraine has been set.

Key words: the Ukrainian blackly-pied breed, Sumy inner breeder type, efficiency, breeding, reproductive ability, productivity.

Дата надходження в редакцію: 21.03.2014 р.

Рецензент: доктор с.-г. наук, професор А. М. Салогуб